అవగాహనా? అనురాగమా?

ఆషాడమాసం ఆఖరుకు వచ్చేసే ఘడియలవి అవతలగోదావరి, అరవై అడుగులు వంతెనవద్ద చూపిస్తూ వుంది. అసలు, ఆమె, గుడిసె గట్టుక్రింద ఆక్రమణస్థలంలో వేసివుంది కలగంటూవూ యేమిటి అంత వరద ఒక్కసారిగా కొట్టుకొస్తుందని? తెల్లవారూ చూపొగ్గి చూస్తూ చూస్తూ, మరీ చూస్తే, తనే మునిగిపోయేటంత మోసం అనుకోమో అని, మంచం కుంచం, బల్లనుని తెల్లాఱపంలో ఒడ్డుకు చేరేసి, గుడిసె ముందు తిన్నె, గుడిసిమీది కప్పు తిన్నగా ఏటనీటికి వదలేసి, ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచింది ఆమె ఆ నిట్టూర్పుతోనే, గాలికి పడవ తిరిగినట్టు, పడమటనుంచి తూర్పుకు తిరిగింది ఎఱ్ఱగా బాలభానుడు తూర్పున పొడగట్టేడు ఊరుదారి ఒకటే వన్నెను వాజ్ఞావాడేలా

“ఈపొద్దు ఏంటిబాబూ!” అని అడిగింది శాస్త్రి అలా నదీస్నానానికై నడచి పోతూవుంటే “ఈపొద్దు ఏ ప్రొద్దయినా, ఆషాఢమాసం ఇలాంటిది మఱి రాదు ఇంత చేటు కొత్త గోదావరి మఱి చూడబోము నీవొక్క మునకేస్తివా నేనొక్క మంత్రం చెబుతను ఉంటే ఒక కానీ ఇవ్వు, లేకుంటే అదే పోయిరి!” అన్నాడు శాస్త్రీజీ!

శాస్త్రీజీకి వయస్సు నలభైయో పడి అయినా, చమత్కారంగా మాట్లాడడంలో ముప్పైయోపడి అనవచ్చు! ఈమె వెంటనే అంది “తానాలకేమొచ్చె, మానాల మహా వరద” అని “మానేదేంటి వరదింక? ఈ వేళ ఆషాఢం వెడితే రేపు శ్రావణ మాసం ఆపైని భాద్రపదం విఘ్నేశ్వరుడి చవితికి వీధుల్లో తెప్పానాం తేలానాం!” అన్నాడు “అప్పుడు మీది మాది ఒకటే విగ్నానం అన్నిళ్లదీ ఒకటే స్నానం వేటే నేనూ చేయనక్కఱలేదు తంవరూ చేయనక్కఱలేదు” అంది

గోదావరింకా పోటుమీదుంది దాపుగా విపుగా ఏతట్టు చూచినా క్రొంగ్రొత్తి రూపుతో వుంది కొండల్లోంచి ఏలా వాలుగొన్నదో, లంకల్లోంచి ఆలా జాఱిపోతూన్నట్టు తోస్తూవుంది కొండలంటే పేటే కొండలు కొనకు ఒక్కపాపి కొండల్ని తప్పిస్తే లంకలంటే ఇన్ని లంకలు లేవు ఒకటి రెండు మూడు బొబ్బరలంక, పిచుకల్లంక, మద్దూరులంకలయొక్క ఏక వరస లప్పిస్తే అత్తట్టు కొవ్వూరే వూగు ఈతట్టు రాజమహేంద్రవర మేపూరు మధ్యను పడవ లేదు నావలేదు రేవులేదు దెల్లులేదు గాలితో, గయ్యాళిగంపలా, అఖండ గౌతమి అంబుధి కేసిపరువుస్కృ త్రొక్కుతూ వుంది

శాస్త్రి ఆ గంగవంకమూస్తూ నమస్కరిస్తూ “గోదావరీమాయీ! గంగామాతా!” అంటూ నీటలోకి దిగేడు ఈమె, ఈయిల్లాలు ఈడి ఘుంతబాడి ముంత సర్దుకుంటూ గట్టుపైనే గొళ్లు గిల్లికొంటూ

“అల్లంతలోపల
ఆసాఢమాసం
వెళ్ళిపోతే
తద్దిరాకుండునా?
గోళ్లకూ గోరింట
నేపెట్టనా?”

అని వెల్లికంటూ వూరుకుంది ప్రవాహం ఇంకా పైకెక్కుతూ వున్నటుంది తెట్ట, నురుగు, చితుకు చీమ అన్నీ కూడా నది యొక్క ఉద్ధృతాన్నే సూచిస్తూవున్నాయి కాని, ఏమాత్రం తీతను గనబఱచడం లేదు

బ్రాహ్మణుడు స్నానం చేసి, తిరుగి వస్తూ అన్నాడు “ఓ అమ్మో! వరద గట్టును దొలిచేస్తూవుంది కిందనుంచి పడిపోగలవు” అని పడుచు అంది “బామ్మర్లకు మాంపడపోవాలనే వుంటుంది పొద్దల్లా!” అని “మేమేం వలపన్నే పల్లెవాళ్లం గానీకాం” అన్నాడు శాస్త్రిజీ. “కాకపోవడమేటి ఆళ్ల జంధెం మీజంధెం ఒకటే” అంది శాస్త్రికి ఆమాటలో తన ధాటీ కొంత తగ్గించేమనిషి అదొక్కర్తే అని తెలుసుకొన్నవాడై, “అవునైతే! ఆమంత్రం చెబుతా వినుకో! కొత్త నీటికి చేపెదురీత్తోంది” అన్నాడు. “ఏకాడ?” అంది “ఏకాడేంటి? పట్నంలోని మురుగు కాలవలన్నింటికాడ” అన్నాడు “అయితే ఏరూ ఊరూ ఒకలాగే వున్నాయి” అంటూ బ్రాహ్మణుని వెనకాలే వెళ్ళింది ఆబిత్తరి

దాంధ్రి అసలు పాలెం ఆ సంగతైనా అది చెబితేనే చెవికెక్కుతుంది మఱే పాలెం అంటే ‘గొల్లపాలెం” అనిగాని “జువ్వలపాలెం” అని గాని ఏదీ చెప్పలేదు దానికో యిరవై అయిదే ళ్లుంటాయి ఇల్లుంపడంచేత ఇల్లాలు అని అనుకోవలసిందేకాని పెళ్ళి ఏనాడైందో? పెనిమిటిని ఎడిచిపెట్టిన ఎరువుమనిషిలాగే కాపడ్డది అల్లుడే మల్లుడు, మల్లుడే అల్లుడు ఆ ఆడ మనిషికి అధికారినీ ఒలాగే చూస్తుంది, అనధికారినీ ఒలాగే చూస్తుంది అమ్మత్త కాశిని చెట్టుక్రింద కాఫీ అమ్మే జగన్మోహినికంటె జవరాలిలా ప్రవర్తిస్తుంది పన్ను ముటుకోకన్నట్టు కుట్టెల చప్పుడు చేసుకుంటూ గబగబా నడచిపోయే సినీమా ప్రేక్షకురాలికంటె నవనాగరీకంగా నర్తిస్తుంది

“బాపనయ్యా! నిజం సెబుద్రూ! ఈపొద్దుతో ఆషాఢమాసం సరా?” అని అడిగింది శాస్త్రీజీ ఆ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పకుండానే ప్రక్కసందులోకి నిష్క్రమించేడు ఆపిల్ల ఒక్కర్తి నాలుగురోడ్ల కూడలివద్ద నిలుచుండి పోయింది ఊళ్లోనూ అంతా నీరుగానే వుంది గోదావరి ఊటచే కొంత, అప్పటకోవారంనుంచి కురిసే వానల జోరుచే కొంత, అసలు ఋతుపవనం “బద్దలు” కావడంలో వుంటే వింత కొంత - ఏలా వుండాలో ఆలా వుంది పట్నమంతా ఎటొచ్చీ పట్నంలో మేలి ళ్ళున్నాయి రోడ్లున్నాయి దళ్ళు మళ్ళీ పడిపోనాయి పందిళ్ళు పాకలూ అంతే!

ఒక్క పురపాలక సంఘంవా రేర్పాటుగా వించిన ఉద్యానవనాల గోడలు, గోడల్లో తిన్నెలుమాత్ర మేల్గాగుండవలసిన

★ అవగాహమా? అనురాగమా? ★

వాలాగున్నాయి ఆ ఉద్యాన వనాలు మాత్రం చూడ సొంపుగా, పచ్చగా పచ్చిక మొలిచి కొత్తగా పూలు పూసి నవ్యత సూచిస్తూ వున్నాయి

ఒక్కచోట! కొండతంగేడు – ఊళ్లోనా అన్నట్టు – పైకి పెద్దగా నిలువెత్తు పెఱిగి, వలంగా కొమ్మలుసాచి, రొట్టబోసి, చివళ్లను పసుపుపచ్చగా బూసి గాలికొడుతూ వుంది. దానినే సుకుంటూ దరిదాపుల్లోనే ఒక గోరింటదుబ్బల ఆకూముల్లూ బలిసి వంగుంటే వయ్యారిదన్నట్టు కనిపిస్తూవుంది మఱి నేలమీద మిగతాదంతా పచ్చికే! ఇంకో పాదులు పెట్టలేదు. దొంగవిత్తులన్నీ తొలకరికి ఒయలుబడ్డాయి అన్నట్టుంది ఆ ఆర్ద్రిత ఆ హారిద్రత గోడలు చుట్టూ వుండడంచేత గొడ్లు పడడంలేదు లేకుంటే ఆ ఘడియకెన్ని ఆంబోతులు, ఆవులు, బఱ్ఱెలు, లేగలు ఆ ఉద్యానంలో వుండేవో!

ఇది, ఈ పడుచుపిల్ల, మానిసికాబట్టి తలుపు ముంగ్రదోసి, అది తాళంవేసి వుండడం కనిపెట్టి, చీర పైకెగ్గట్టి గోడ దూకి లోపలికి దిగింది ఆలోచన అతి సాహసం రెండూ కలిసి ఆమెచేత ఆపని చేయించాయి చీర, తెల్లనిచీర రయిక నల్లని రయిక, వొళ్లు, కనబడేచోటల్లా తప్త కాంచనం తైల సంస్కార మంతగా లేక నిగనిగ తక్కువైనా తలకట్టు చీకటి ముల్లెలా కనిపిస్తూవుంది వెనకనున్న కొండతంగేడు పువ్వూ చెట్టూ అంతా ఆమె నిలుచున్నప్పుడు తలమీద ఆనినా ఆమె దాన్ని తొలగించుకోవడం మఱచి, ఎదటనున్న గోరింట పొదమీదకు వొఱిగి గోరింటాకు ఊ – కోసేస్తూ వుంది మేక కనుక మేస్తూ వుంటే, ముల్లు వాటంత టవితప్పి, ఆకూడి పడ్డట్టు, ఆ ఎమ్మెలాడి గుప్పిల్లోకి ఈ గోరింటాకు గ్రుచ్చుకోకుండా కూర్చుకుంటూ పడింది ఆ యిల్లాలు ఎగ్గట్టిన చీర దిగజార్చి, ఒడిగా మార్చి, ఆ ఒడినే అంతల్లా ఇంత చేసి, ఇంతల్లా అంతచేసి, అందులోకి ఈ గోరింటాకు చేర్చదొడగింది పైని కొండతంగేడు ఆ బొమ్మక్క నిలుచున్నప్పుడల్లా ఒక్కసారి దాని సిగ నలంకరించి యూగిసలాడేది వంగున్నప్పుడు "వన్నెమాల్నంత పట్టుకెళ్లు తల్లి!" అన్నట్టు గోరింట ఆహ్వానించేది ఎండ కొంచెం తెల్లబాఱి వెచ్చనెక్కి, పచ్చికమీదను తడివొత్తేలా పఱచబడివుంది మిగతా లోకంఅంతా తెగతెంపులేని తేమతో, వామనంతో చికాకుగా వుంది

శాస్త్రి ఇంటికివెళ్లి జందెంమీద జందెంలా ఒక తెల్లని అంచులకండువా తీర్చి దిద్దుకు వేసుకు, మాయాప్రవరుడా అన్నట్టు తానై ఆ యుద్యానవన ప్రాంతాన్ని నడుస్తూ "అమ్మా! బండెలదొడ్డిలో పడగలవు" అన్నాడు అమ్మ అటు తిరిగి చూస్తూ "నేనేం పశువునా?" అంది "పశువువు కాకుంటే పామురాంగనవు" అన్నాడు

అనడంలో గోదావరి గట్టంకి చూచాడు. ప్రజ కోలాహలంగా నిలబడివున్నారు. గట్టు – మఱి అంగుళం నీరొస్తే తెగిపోతుందనే ఆదుర్దాలోవున్నారు ఎవళ్ల సామాను వాళ్లు నెత్తినెట్టుకుంటూ, "ఒత్తిగిలండి ఒత్తిగిలండి, ఇక్కడేం వింతమాచేరు గండి పడిందా మీరు మేము నీరు అంతా ఏకమే! మీసామాను మీ సంసారం చూచుకోండి!" అని హెచ్చరిస్తూ వున్నారు.

"అమ్మా! మాగట్టు ఊలగొడుతూ వున్నట్టుంది వింటున్నావా?" అన్నాడు బ్రాహ్మణుండు. "ఎంత సిల్లడివుంటుంద?" అంది గోడెక్కి దారికురుకుతూ - బ్రాహ్మణుడు "నీవు కోసిన గోరింటాకు ముద్దగా నూరి మెత్తితే సరిపోద్ది" అన్నాడు ఎటకారంగా కాని ఆ స్త్రీకి ఆ ఆపత్సమయములో పై ఎటకారపు మాటే నిజంగా తోచి, పరుగు పరుగున ప్రజను తప్పుకో మంటూ, తన సన్నికలు తన రాయినీట తేలకుండా వుండిపోవడం, స్థావరత్వానికి చిహ్నంగా చేకొని, అందుమీద తాను తెచ్చిన గోరింటాకు పచ్చిది పడేసింది, "తల్లి! తానే నూరుకొంటుంది!" అంటూ, నిరాశ చూపులు చూచింది

గోదావరి కెరటం దానంతటదే పాత్రాన్ని ముందుకు కదిపింది ముద్దగా ఆకు నూరింది

ఈ అంగనామణి ఆపాళంగా ఆ అయిన గోరింటాకు ముద్ద ముద్దా ఊలగొట్టె రంధ్రంలోకి చొప్పించి

"ఆషాఢ మాసంబు
ఆఖరువు కాకుండ
గోదారి తల్లికి
గోరింట పట్టిస్తి!"

అంటూ పాడింది

బ్రాహ్మణుడా వెనకాలే నిలుచుండి "నీ గోళ్ళు చూచుకో" అన్నాడు ఆమె చేతివ్రేళ్లు గోరింట ముద్ద మెత్తడంవల్లా, కాలివ్రేళ్లు మెత్తినచోట దిగబడ్డంవల్ల ఎఱ్ఱగా పండివున్నాయి

"ఆషాఢ మాసంబు -
ఆఖరువు కాకుండ
అదికూడ సమకూరె!
మదిరాక్షి! నీకిపుడు"

అన్నాడు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుడు.

"అది" అంటే "అవగాహమా? అనురాగమా!" అని ఎందఱో వ్యాఖ్యానించేరు గాని నిజంగా బ్రాహ్మణునకు ఆ అమ్మవల్ల తుదకు ముట్టింది ఒక డబ్బు అవితే లోకానికి తట్టింది పెద్ద ఎఱ్ఱనిమబ్బు! సూర్యుడు సిబ్బరేకంతై ఎఱ్ఱగా క్రుంకిపోతూ ప్రవాహంమీద పరిఘ విల్లజేసేడు. ★

హకల్ బెరిఫిన్
వెల రూ. 2-0-0
ఆంధ్రగ్రంథమాల, మద్రాసు-1

కేసరి రత్నత్రయము
లోధ్ర
గర్భాశయ రోగ నివారిణి
స్త్రీల వ్యాధులన్నింటికి, హిష్టిరియా. కీళ్ల నొప్పులు, నిద్రలేకపోవడం. అజీర్ణం. మలబద్ధకం, దగ్గు, ఉబ్బసం, తలనొప్పి, నడుంనొప్పి మున్నగువాటికి శ్రీరామరక్ష
అమృత
రక్తాన్ని పరిశుభ్ర పరచగల
దివ్యౌషధం
పాండువ్యాధి, అజీర్తి మలబద్ధకం బిలియస్ ఫాగ్. అశక్తత, జ్ఞాపకశక్తి విహీనత, మందబుద్ధి, చర్మరోగాలను ఇట్టే కుదురుస్తుంది
అర్క
జ్వర రోగ నివారిణి
ఇన్ ఫ్లూయెంజా. టైఫాయిడ్, మలేరియా మున్నగు అన్నిరకముల జ్వరములకు దివ్యౌషధం స్ప్లీన్ లివర్ వ్యాధులకు కూడా శ్రీరామరక్ష
కేటలాగు కొరకు వ్రాయండి
కేసరి కుటీరం
లిమిటెడ్
రాయపేట మద్రాసు-14
ఒరిస్సా, నైజాము. ఆంధ్ర.
తమిళ జిల్లాలకు ఏజంట్లు
శ్రీ సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు
బరంపురం. సికింద్రాబాద్ బెజవాడ
మధుర